Tilknytningsproblemer og mentale helse-problemer hos langtidsledige frafalls-ungdommer

Norges Arktiske Universitet UIT

Det helsevitenskapelig fakultet

Institutt for Vernepleie, Harstad

Høst 2021

Førsteamanuensis Gro Hilde Ramsdal

Frafallselevene lengter etter A-4livet

Mikkel 24 år :

- **”…..der æ kan si at det dær e min jobb, dær har æ fast jobb, ikkje sant /.../ Det hadde vært jævlig deilig å si det! /.../ Ja, det hadde vært skitdeilig /.../ æ trur for familien min sin del, og vænnan mine sin del – å si at, uff, nu har han endelig klart det, ikkje sant – han som har slitt så mykje opp igjennom åran /.../ så nu har gutten fast jobb!”**

NEET not in education, employment or training

- Institutt for samfunnsforskning rapporterer i 2016 at 7% av ungdom mellom 15-29 år (71000) er NEETs
- NEETs de som strever mest med å komme inn på arbeidsmarkedet
- Nav Harstad – en gruppe ungdom de ikke forstod seg på (NEETs)
- Mange av dem var frafallselever
- Ungdom med kunn grunnskole utgjør 60% av NEETs i Norge
- Andelen marginalisert ungdom tenderer til å være økende

Bakgrunnsinformasjon

- Frafallselev: Elev som har begynt i videregående opplæring et bestemt år og ikke har fullført, eller påbegynt videregående opplæring innen 5 år.

Bakgrunnsinformasjon

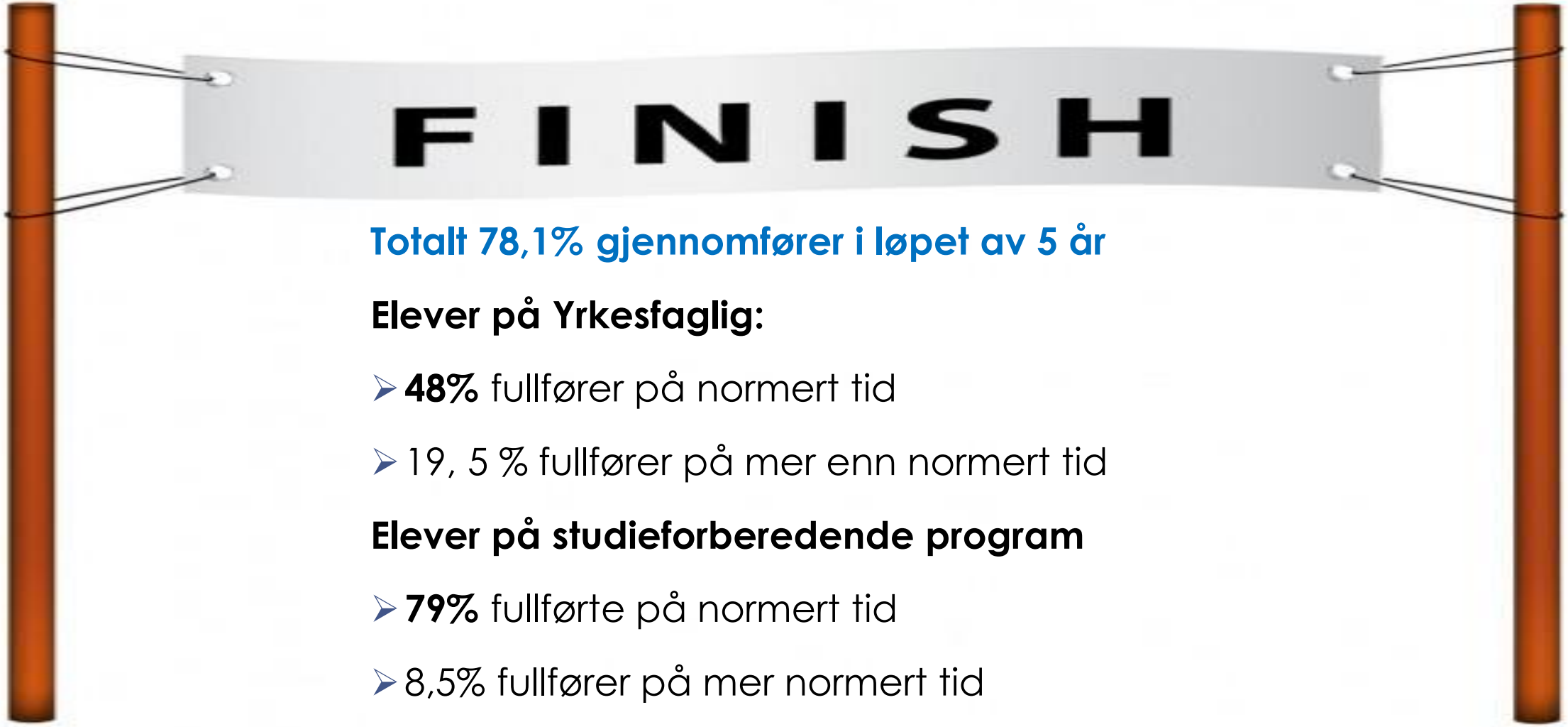

Totalt 78,1% gjennomfører i løpet av 5 år

Elever på Yrkesfaglig:

- **48%** fullfører på normert tid
- 19, 5 % fullfører på mer enn normert tid

Elever på studieforberedende program

- **79%** fullførte på normert tid
- 8,5% fullfører på mer normert tid

Ferdigstillelse over tid - 10 år 2009-2019

- Totalt begge studieretninger 80 %
- Yrkesfaglig 71,7 %
- Studieforberedende 88,7 %

Effekten av sosioøkonomisk status/ foreldres utdanning

- **80%** med foreldre med universitets- eller høyskoleutdanning på høyere nivå, fullfører på normert tid
- **72,9%** med foreldre med universitets eller høyskoleutdanning på lavere nivå fullfører på normert tid
- **59,9%** med foreldre med fullført videregående, fullfører på normert tid
- **40,9%** med foreldre med kunn grunnskoleutdanning, fullfører på normert tid

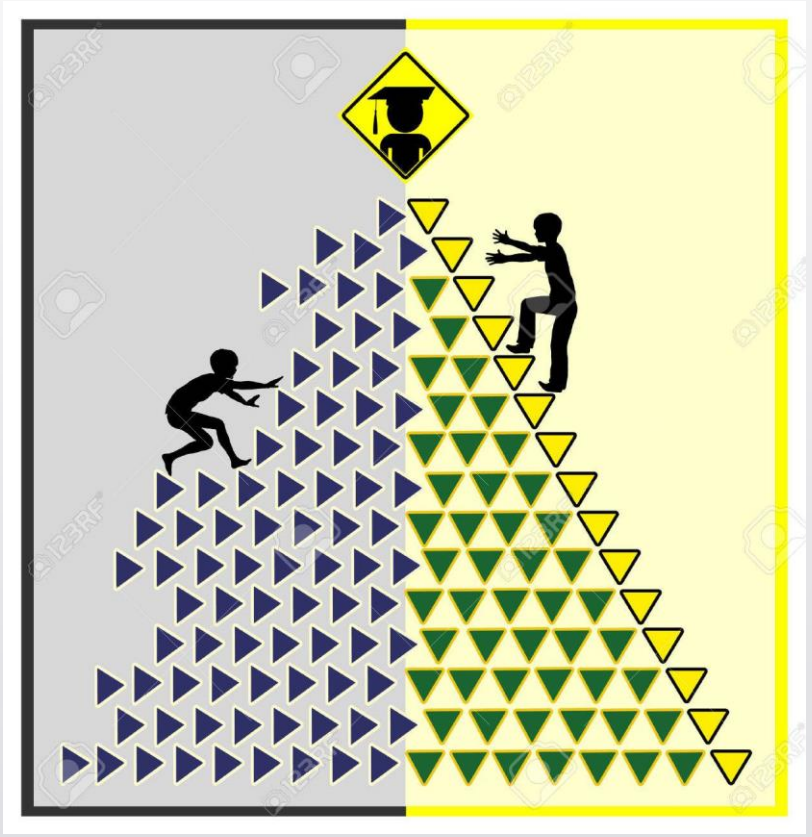

Studie 1

<u>Forskningsspørsmål prosjekt 1</u>

Hvordan forklarer frafallsungdom utenfor utdanning og arbeid, det som har hendt dem?

Og hvordan forstår de den situasjonen de er i nå?

Studie 1
Hvordan foregikk forskningen?

Metode

- vi dybdeintervjuet 10 frafallsungdom;
- 5 gutter og 5 jenter fra Troms Fylke,
- alle mellom 18 og 28 år.
- alle hadde vært ute av regulært arbeid eller utdanning 2-5år

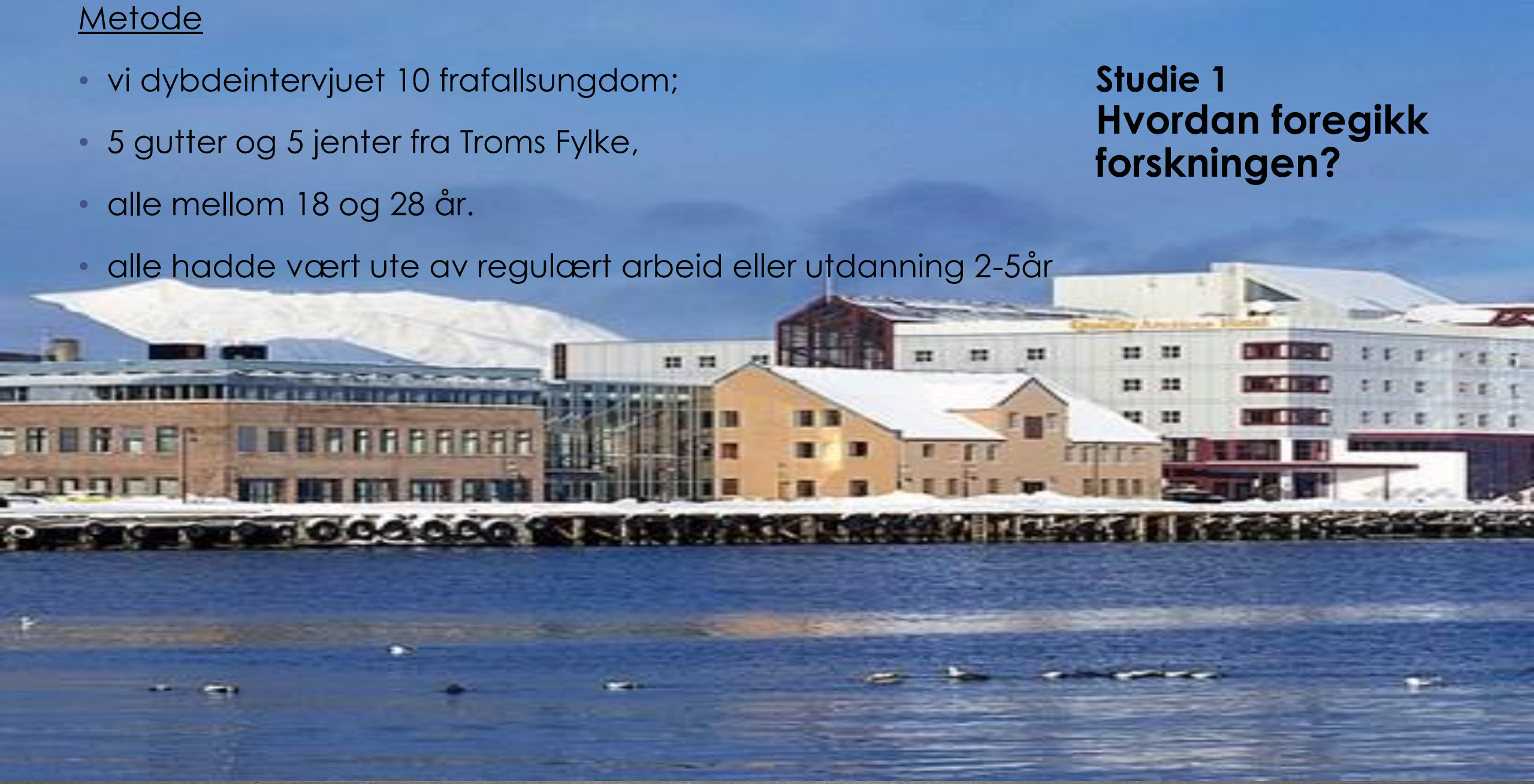

Studie 1

Resultater

Hvordan forklarer ungdommene *selv* det som har hendt dem på direkte spørsmål? (eksplisitte svar)

- Mangel på egen motivasjon
- Mangel på viljestyrke
- Mangel på egeninnsats

De kunne «tatt seg sammen mer »

Hva kommer frem når man lytter til det mer implisitte i fortellingene deres om frafall?

- Forlatthet eller manglende tilhørighet
- Langvarig atskillelse fra en eller begge foreldre
- Noen: fremmedgjort i mors eller fars nye familie etter skilsmisse.
- Voksne er ofte opptatt med egne problemer
- Ingen steder å gå med det de ikke mestrer

Kort oppsummert: Et fravær av stabile voksne over tid

“Jeg fikk så mye ansvar for de yngre søsknene mine, så jeg fikk egentlig ikke vært barn selv”

“Ja – jeg bodde i fosterhjem i to år og så et år på et ungdomshjem, så et år på et annet fosterhjem. Så gikk jeg på internatskole i et år”

Studie1 Resultater
Forlatthet

Speiles i deres kjennskap til omsorgspersonene

- Vet lite om foreldres utdanning har
- Vet lite om hva foreldrenes jobb heter eller går ut på
- Har ikke møtt forventninger om at de skal få seg utdanning eller til hva de skal jobbe med
- Selv har de ingen klare forventninger til fremtidig jobb eller utdanning

Et fravær av viktige samtaler?

Studie 1 Resultater:

Sosial mistilpasning og ensomhet

Andre opplevelser av mistrivsel er knyttet til:

- Tristhet, sjenerthet, angst
- Utagerende atferd
- Problemer knyttet til kroppsvekt
- Halvparten har vært mobbet
- De fleste hadde problemer med å få venner
- eller føler seg ensomme

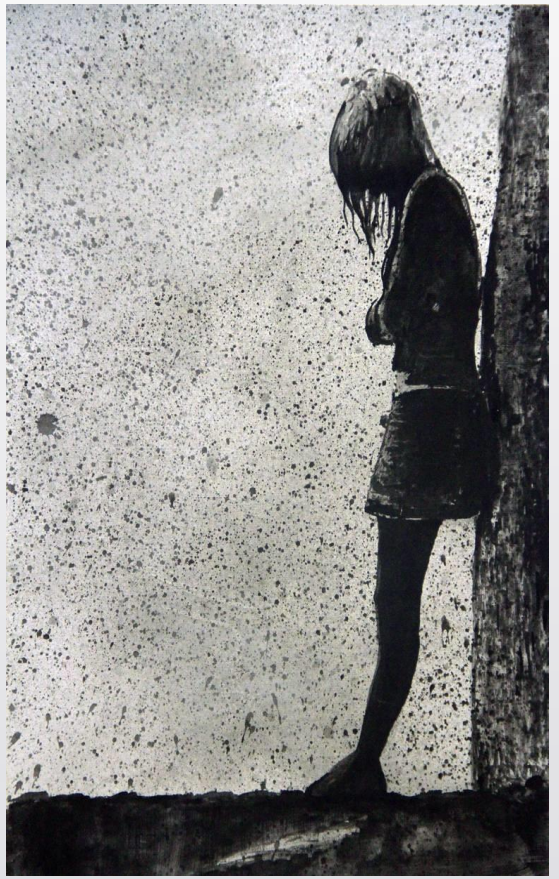

Sosial mistilpasning

- *Jeg har ofte følt et mindreverdighetskompleks i forhold til andre folk . Delvis fordi jeg har blitt behandlet nedlatende av mange av mine medmennesker da jeg var yngre*

Studie 1 Resultater:

Motivasjonskollaps (amotivation)

Fravær av mestringsopplevelser på skolen

Over halvparten har opplevd lærevansker eller dårlige karakterer i mange fag over lang tid

«Æ e ingen skoleperson»

Fravær av enhver mestringstro

Såret læringsidentitet

studie 1

Resultater

Viktig å merke seg:

Mange av problemene viste seg før skolealder eller i tidlig skolealder i form av f.eks. konsentrasjonsforstyrrelser, lærevansker, atferdsproblemer, vektproblemer, eller sjenanse og manglende sosiale ferdigheter

Konklusjon

Forskningsspørsmål prosjekt 1

Hvordan forklarer frafallsungdom utenfor utdanning og arbeid det som har hendt dem?

Eksplisitte svar: Kunne tatt meg sammen

Implisitte svar: mange og varierte belastninger som de unge er alene med

Litteratur studie

Hva sier faglitteraturen om sammenhengen mellom relasjoner/tilknytning og skoleprestasjoner

Studie 2

Forskningsspørsmål:

Hva kan forskningen fortelle oss om sammenhengen mellom foreldre-barn-tilknytning og skoleprestasjoner ?

Hvilke mekanismer(1-4?) påvirkes av tilknytning og kan dermed influere skoleprestasjoner?

- Medieringsfaktorer

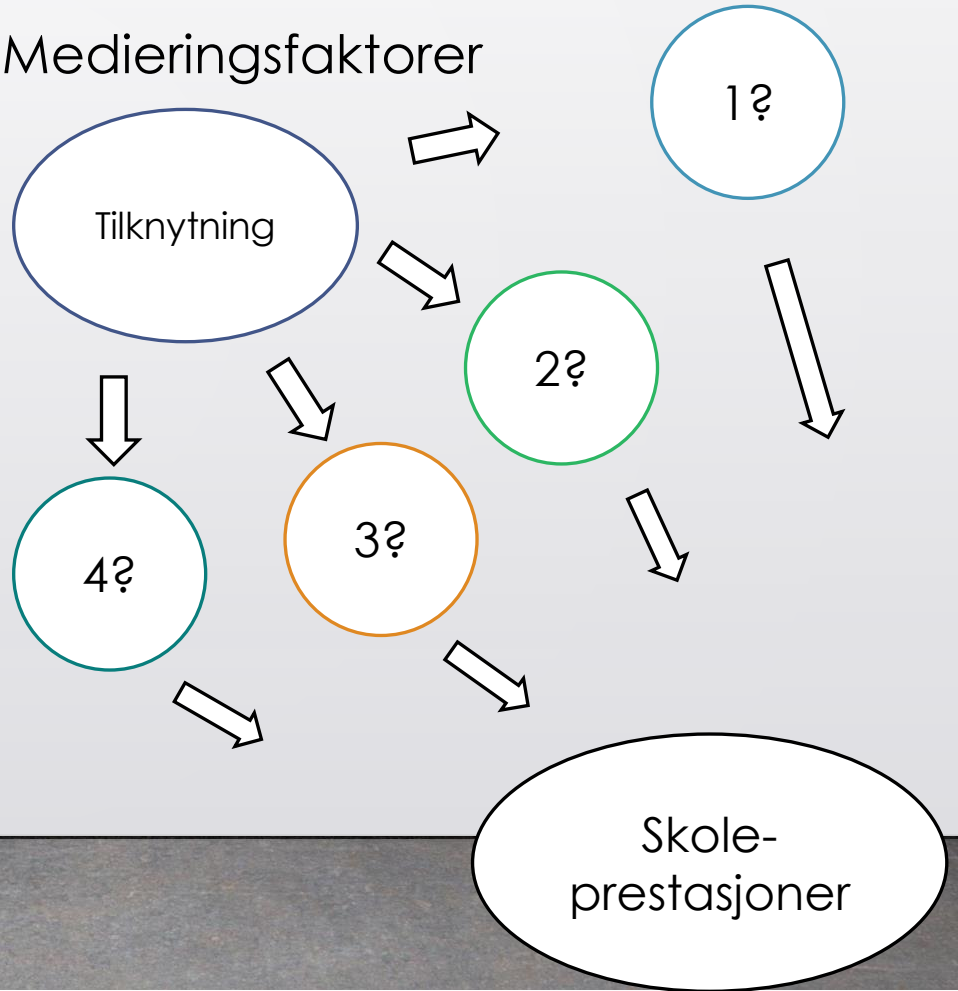

Studie 2 Oppsummering

Mange studier peker i retning av at

- Selvkontroll (regulering av følelser og atferd)
- Sosial kompetanse(relasjonsbygging)

er mulige forklaringsmekanismer

Trygg tilknytning → selvkontroll og sosial kompetanse

↘ ↙

skoleprestasjoner

Studie 3

Hvor går veien videre?

- Relasjoners betydning i frafallsprosesser
- Betydningen av mentale helseproblemer i frafallsprosesser

Men

Hvorfor kunne ikke ungdommene være i arbeide eller utdanning?

Hva mente ungdommene selv var de **viktigste motivasjonsfaktorene** i deres frafallsprosesser?

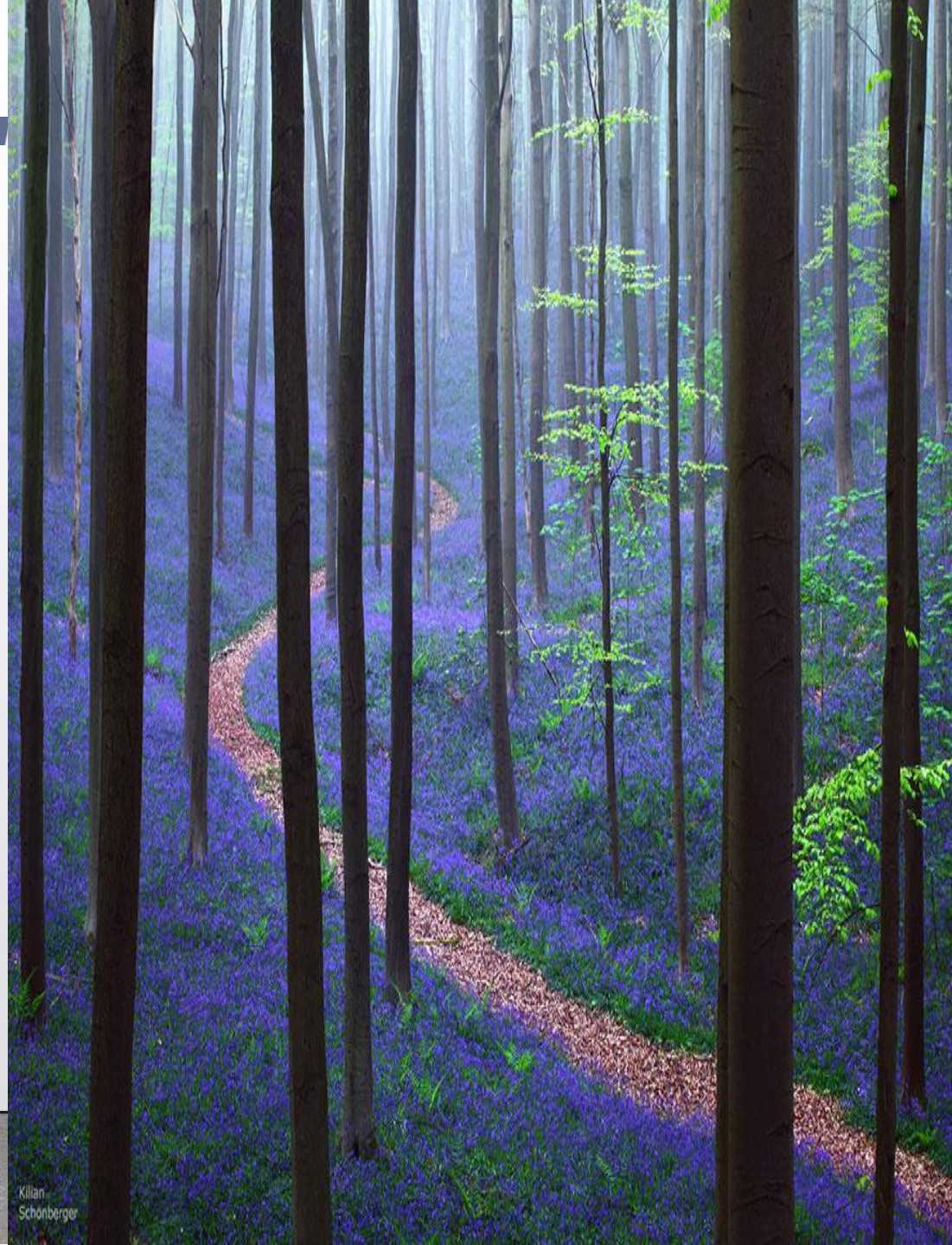

Studie 3

Forskningsspørsmål

- Hva mente ungdommene som hadde strevd mest etter skolefrafall, ***selv,*** var de viktigste faktorene som påvirket deres **motivasjon** i frafalls-prosesser ?
- Hvilken rolle opplevde ***de*** at mental helse spilte i disse prosessene?

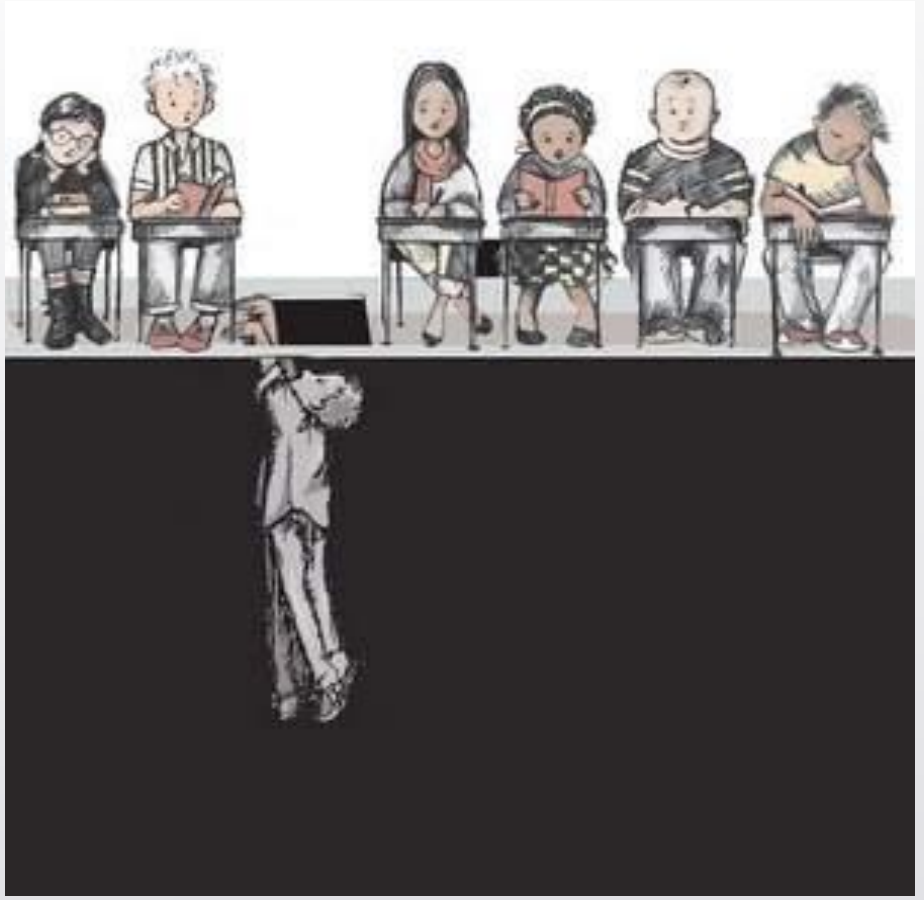

Studie 3
Metode

Vi intervjuet 7 ungdommer (18-25år)

- ikke i regulær jobb eller utdanning 2-5år etter frafall

Førsteamanuensis Gro Hilde Ramsdal

Vi intervjuet 7 ungdommer (18-25år)

- hadde fullført videregående (i bachelorutdanning)

Alle ungdommene fullførte både et kvalitativt intervju på 1,5 – 2timer

og et klinisk intervju(M.I.N.I.) som gjør det mulig å stille en psykiatrisk diagnose

Studie 3 Resultat

Psykiske lidelser påvirker motivasjon for frafall

Frafalls-studentene:

- flere og mer alvorlige psykiske plager enn høgskolestudentene mens de gikk på skolen

De kliniske intervjuene(M.I.N.I.)

- bekreftet denne forskjellen flere år senere

Psykisk helse påvirker motivasjon for frafall

Frafallsstudentene: sa selv at

- psykiske plager (før eller etter frafall)
- manglende skole-engasjement/mestring

var viktigste motiveringsmekanismene i frafallsprosessene

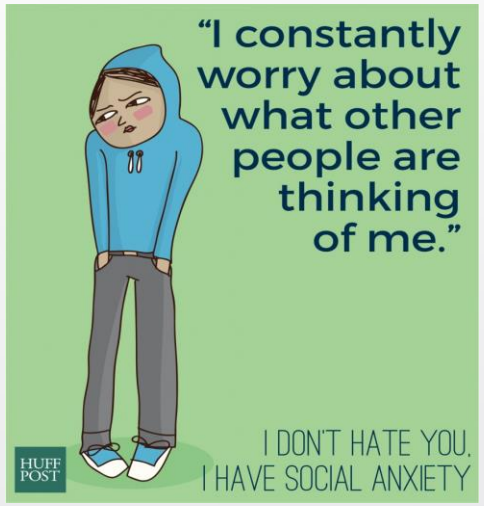

Sosial støtte påvirker skolemotivasjon

Høgskolestudentene:

- psykiske plager virket negativt - en demotiveringsfaktor
- bred sosial støtte virket mest positivt - en motivasjonsfaktor som kompenserer for problemer
- de fleste nevnte lærere som positive motivatorer

Frafallsstudentene:

- psykiske plager virket negativt - demotiveringsfaktor
- sosial støtte: nesten utelukkende «ho mamma»
- ingen nevnte lærere som bidro positivt til skolemotivasjon

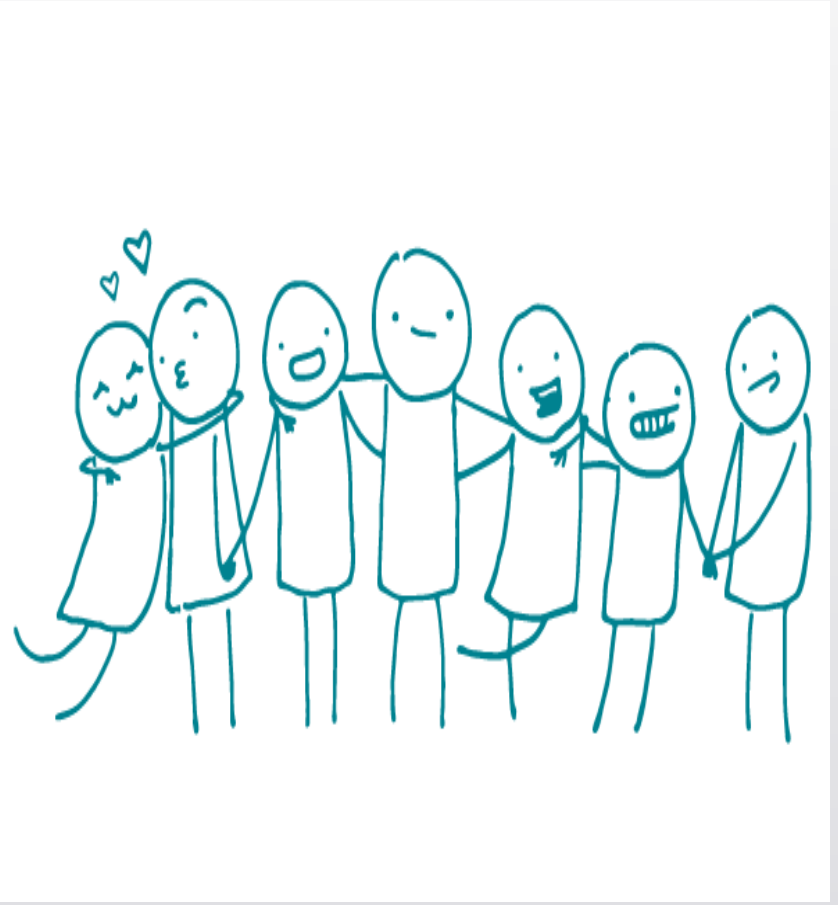

Konklusjon: Psykiske lidelser

- Psykiske plager er ikke nødvendigvis primær årsak til frafall
- Men når tilstede får de begeret til å flyte over = påvirker beslutningen/intensjonen om å gjennomføre

Faglig mestring?

- Er basert på mestringstro
- Mestringstro bygges i relasjoner

Konklusjon: Sosial støtte

- Årsaker til frafall = alt det som får barn til ikke å mestre; i livet generelt og på skolen spesielt
- Disse problemene lar seg løse
- Men ikke uten omfattende og stabil sosial og emosjonell støtte

Så hvorfor er vi ikke mer opptatt av å gi barn slike relasjoner?

Studie 3

Intervju med ungdommer i et arbeidsmarkedstiltak for å re-integrere unge frafallselever i skolen

AFTUng

- Felles frokost med aviser og nyheter hver dag
- Bli sett hverdag
- Felles aktivitet før lunsj
- Individuelt tilpasset aktivitet etter lunsj

Hvordan møter vi unge?

NNN = Nær – Nøytral - Nysgjerrig

TTT = Trygghet – Trivsel - Tillit

TTT = Ting Tar Tid

Egen arena
ADL/regler og rutiner/observasjoner/ eksponering i trygge omgivelser

Veiledning/validering

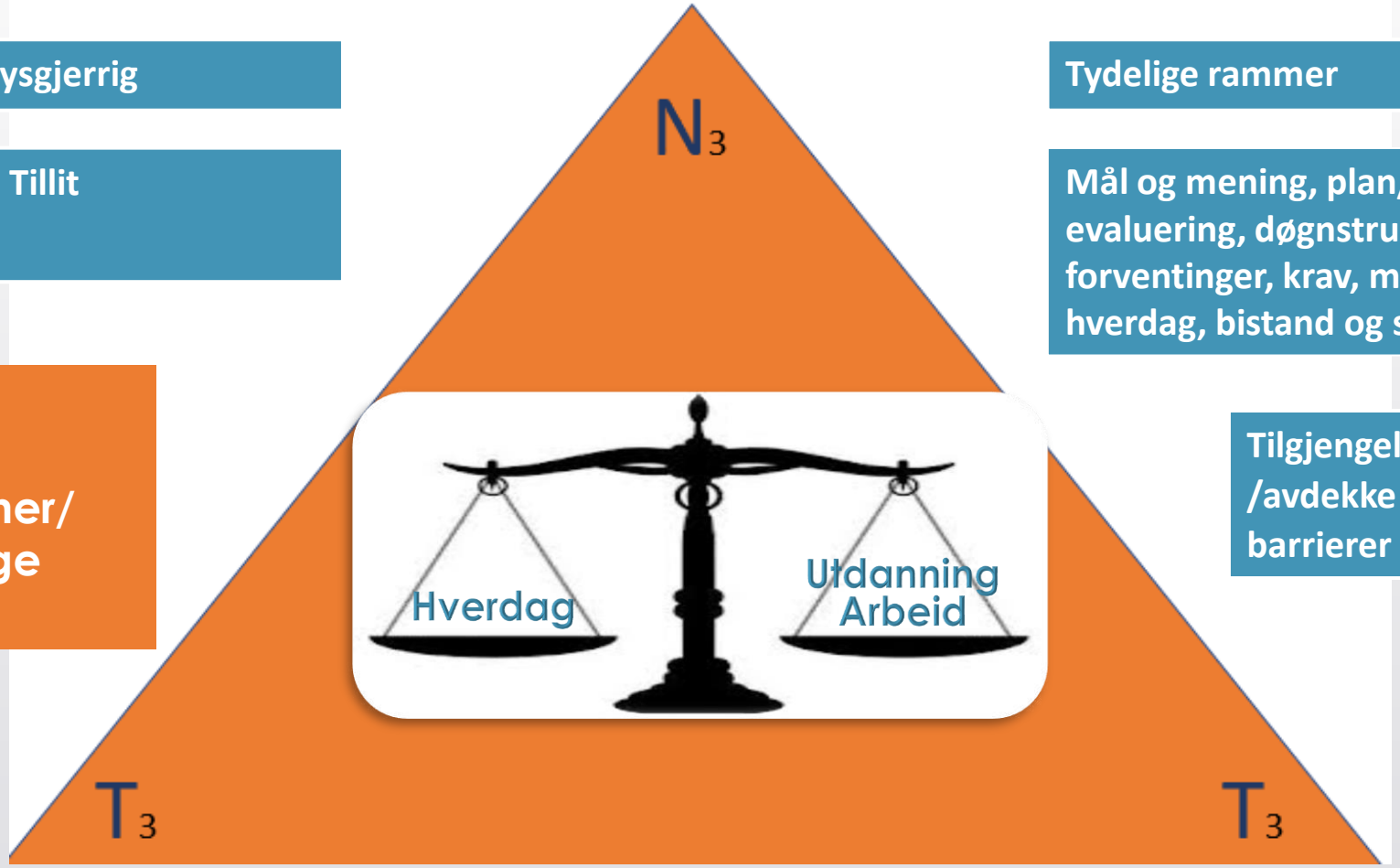

Tydelige rammer

Mål og mening, plan/ jobbplan, evaluering, døgnstruktur, forventinger, krav, meningsfull hverdag, bistand og støtte

Tilgjengelighet/relasjon /avdekke hindre og barrierer

Styringsverktøy
Jobbplan Kravspesifikasjon

Studie 4 Reintegrering i videregående

- resultater

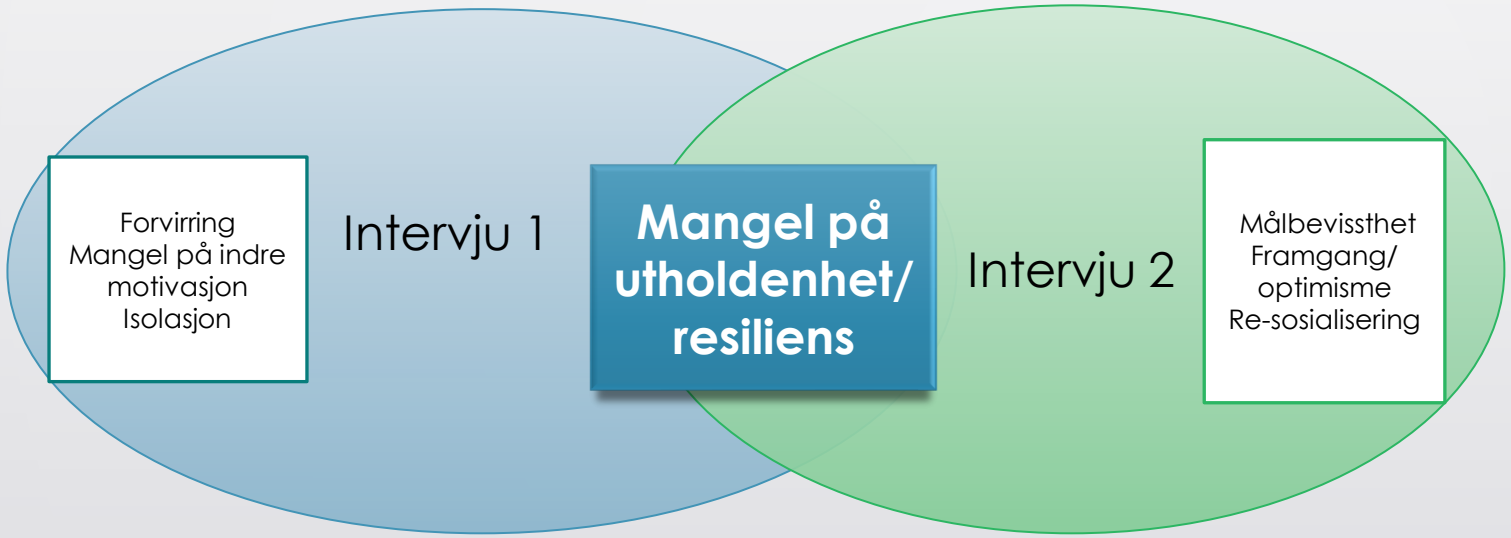

Hovedfokus ved reintegrering i skolen

- Utvikle utdanningsrelaterte mål
- Indre motivasjon og flow
- Reparere sårede læringsidentiteter
- Håndtering av stress
- Tilhørighet og sosial støtte

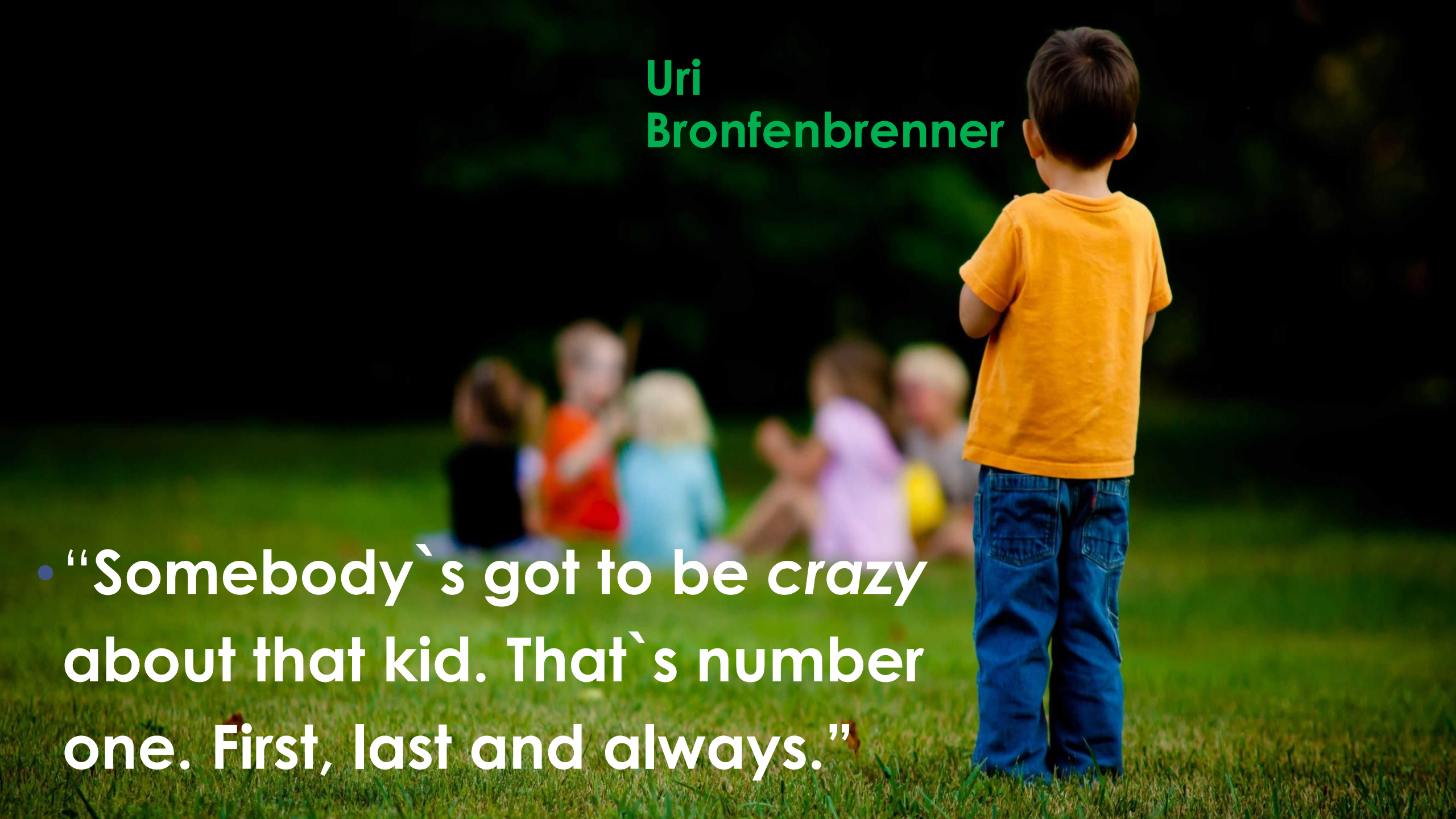

Uri Bronfenbrenner

- "Somebody`s got to be *crazy* about that kid. That`s number one. First, last and always."

3 Råd basert på min forskning

1 Rigge om skolesystemet slik at alle opplever å lykkes til de tror på egen mestring/evner

2 Spesialpedagogikkens verktøykasse i alle klasserom til enhver tid

3 Barn og unge må få tilgang på voksen- og jevnaldrende-relasjoner som setter dem i stand til å lære